

Enfortint la Teologia Moral

La crisi social produïda per un menysteniment de la moral objectiva, el sentit de la llibertat humana, les fonts de la moralitat, i Jesucrist com a norma universal, són algunes de les grans qüestions tractades al Congrés Internacional de Teologia Moral celebrat a la Universitat Catòlica Sant Antoni de Múrcia.

Miquel Masats i
Roca
Doctor en Teologia

La Universitat Catòlica Sant Antoni de Múrcia va acollir, del dijous 27 al dissabte 29 de novembre passat, el Congrés Internacional de Teologia Moral coincidint amb el desè aniversari de la publicació de l'Encíclica *Veritatis Splendor* de Joan Pau II. Entre altres personalitats, hi participaren el nunci Mons. Monteiro de Castro, el cardenal Rouco Varela, el cardenal teòleg de la Casa Pontifícia, Georges Cottier, el bisbe de Cartagena-Múrcia, Manuel Ureña, el professor de Teologia Moral de la Universitat Gregoriana, Bartholomew Kiely, i el professor d'Ètica i Filosofia Política a la Universitat de la Santa Creu, Martin Rhonheimer.

El cardenal Rouco, en la conferència inaugural, va qualificar com a "històrica" la *Veritatis Splendor*: una encíclica que va néixer marcada per un context polític determinat, subsegüent a la caiguda del mur de Berlín, i que «segueix avui vigent». L'arquebisbe de Madrid va destacar que, darrere de la crisi que viu la societat, està en joc l'home mateix, i va indicar que «cada vegada resulta més difícil la defensa del valor fonamental de la vida». En aquesta línia, també va referir-se als fanatismes religiosos dels nostres dies i a la necessitat de cercar la pau mitjançant el diàleg interreligiós.

L'experiència moral

El Congrés ha posat de relleu allò que la mateixa Encíclica afirma: que sols la creu i la glòria de Crist ressuscitat poden donar la pau a la consciència de l'home i la salvació a la seva vida. L'home, com a subjecte de l'experiència moral, apareix com a ésser que desitja la felicitat i està obert al bé, però a la vegada que no té originàriament el "coneixement" de la "ciència del bé i del mal", encara que en participa mitjançant la llum de la

raó natural i de la revelació divina. En aquest sentit, les expressions “autonomia” o “heteronomia moral” aconseguen la seva clarificació en el concepte de “teonomia participada”: així, la llei és expressió de la Saviesa divina. Acollint-la, la llibertat viu la veritat de la creació.

Analitzant la societat actual, comprovem una certa crisi de la moral objectiva i alguns intents, no sempre encertats, de superar aquesta crisi. En ocasions s’ha negat el fonament de la veritat pràctica o simplement s’ha rebutjat. Davant d’actituds que advoquen o proposen directament un relativisme ètic, recuperar un saludable realisme filosòfic sembla quelcom fonamental en aquests moments. Aquesta reflexió ha d’iniciar-se a partir de la resposta que ja Déu ha donat a l’home mitjançant la llei inscrita en el seu cor: la llei natural. Afirmar-la, i entendre correctament el concepte de “consciència moral”, es fa especialment necessari per evitar contraposicions i dicotomies com les que erròniament es plantejen entre llibertat i veritat, llibertat i moral o entre fe i moral.

En aquest sentit, el congrés també ha posat de manifest la insuficiència i la negativitat d’alguns elements de la teoria de “l’opció fonamental” que són contraris a l’estructura moral de l’home, però també ha aportat elements d’interpretació que permeten un desenvolupament positiu d’aquesta perspectiva.

La moral cristiana no s’entén sense Jesucrist: seguir Crist és el fonament de la moral cristiana. «Seguir Crist no és una imitació exterior, perquè afecta l’home en la seva interioritat més profunda. Ésser deixeble de Jesús significa fer-se conforme a Ell, que es va fer servidor de tots fins a donarse a si mateix en la creu»¹. La caritat segons les exigències del radicalisme evangèlic, pot portar el creient al testimoni suprem del martiri. El màrtir es troba en el nucli de tota la cristologia. A través d’ell ens dona testimoni de la veritat, ja sigui en circumstàncies ordinàries o extraordinàries. El martiri constitueix el fonament per a una moral del “màxim” del lliurament, sempre inèdita; un dels exemples paradigmàtics el tenim en l’oblació personal d’Edith Stein.

Les fonts de la moralitat

El cardenal Georges Cottier, teòleg de la Casa Pontificia, va afirmar que la gènesi de l’Encíclica *Veritatis Splendor* s’atri-

¹ Joan Pau II, Encíclica *Veritatis Splendor*, n. 21.

Analitzant la societat actual, comprovem una certa crisi de la moral objectiva. En ocasions s’ha negat el fonament de la veritat pràctica o simplement s’ha rebutjat.

bueix a una intervenció del Papa en un moment crític per a l'Església. Segons el prelat, «el Sant Pare elaborà i dirigí l'esmentat escrit als bisbes el 1983, amb l'objectiu de precisar aspectes doctrinals decisius per afrontar el que sens dubte constitueix una veritable crisi, per ésser tan greus les dificultats que se'n deriven, per a la vida moral dels fidels i per a la comunió de l'Església».

Cottier va recordar que Jesucrist «és la consumació i perfecció de la llei moral», i que per tant per a un cristià «la clau de la vida moral és seguir les petjades de Crist».

A més de les condicions generals de la moralitat, el congrés ha reflexionat sobre les fonts de la moralitat, i en conseqüència, sobre la qualificació moral de l'obrar lliure de l'home. En aquest aspecte, hem de subratllar la impossibilitat d'una fonamentació purament teleològica de l'ètica (com pretenen el “conseqüencialisme” i el “proporcionalisme”), i l'afirmació que hi ha accions dolentes en elles mateixes. Efectivament, l'Encíclica *Veritatis Splendor* afirma que pertany a la doctrina de l'Església la tesi que existeixin algunes accions morals que no poden ésser escollides deliberadament sense cometre una culpa moral, els anomenats absoluts morals. Segons el professor Rodríguez Luño (Roma), «aquests corrents, les ètiques teleològiques, refusen la validesa universal i absoluta, sense excepcions, de les normes morals que prohibeixen aquest tipus de comportaments, i introdueixen una dissociació entre la moralitat de l'elecció d'una acció i la moralitat de la persona, dissociació que trenca la unitat de la raó pràctica i la del subjecte moral. (...) L'Església recorda, en canvi, que hi ha comportaments concrets que la seva elecció és sempre equivocada perquè comporta un desordre de la voluntat, és a dir, un mal moral».

El cardenal López Rodríguez, arquebisbe de Santo Domingo i president de la Federació Internacional d'Universitats Catòliques, va cloure el congrés amb una ponència centrada en el repte de “caminar en la llum”, unitat entre fe i vida en els cristians.

El cardenal Rouco Varela, arquebisbe de Madrid; Nicolás de Jesús López Rodríguez, arquebisbe Metropolità de Santo Domingo i president de la Federació d'Universitats Catòliques, i José Luis Mendoza, president de la Universitat Catòlica Sant Antoni.

L'Encíclica *Veritatis Splendor* afirma que pertany a la doctrina de l'Església la tesi que existeixin algunes accions morals que no poden ésser escollides deliberadament sense cometre una culpa moral, els anomenats absoluts morals.